

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ในส่วนระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการนำเสนอแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและการเลือกตัวอย่าง และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวทางในการทำวิจัยเชิงคุณภาพที่ Jennifer Mason (2002) ได้จำแนกไว้ ประกอบด้วย Research Approach 5 แนวทางหลัก ดังต่อไปนี้ 1) Ethnographic Approach 2) Interpretivist Approach 3) Biographical, Life History and Humanist Approach 4) Conversation Analysis and Discourse Analysis และ 5) Psychoanalytic Approach โดยที่การศึกษาค้นคว้าด้วยแนวทางเชิงคุณภาพ จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ลุ่มลึกให้แง่มุมมองที่การทำวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถให้ได้ ซึ่งนักวิเคราะห์ทฤษฎีและผู้ที่กำหนดนโยบาย พึงควรตระหนักถึงผลการวิจัยที่ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการประเมินโปรแกรมต่าง ๆ ที่ได้นำลงสู่การปฏิบัติและพัฒนาโปรแกรมและนโยบายใหม่ ๆ (Mason, 2002, pp. 55-58) ดังรายละเอียด

1. Ethnographic Approach เป็นการศึกษาที่มีมุมมองและการดำเนินการทางด้านมนุษยวิทยา ที่มีจุดยืนทางญาณวิทยา ซึ่งมองว่าวัฒนธรรมสามารถถูกศึกษาได้โดยผ่านทางบริบททางวัฒนธรรมและสังคม นักวิจัยจะมุ่งที่การค้นหาประสบการณ์โดยตรงจากบุคคลที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ พร้อมกับวิธีการสังเกต จึงมุ่งเน้นที่การเข้าไปให้ถึงแหล่งที่มาของการบังเกิดบริบททางวัฒนธรรม

2. Interpretivist Approach เป็นการศึกษาที่มุ่งทำความเข้าใจต่อบุคคลในแง่ของการตีความของเขา มุมมองการให้ความหมายและความเข้าใจของบุคคล ซึ่งนักวิจัยต้องเข้าไปให้ถึง ไม่ได้มุ่งเรื่องการบังเกิดขึ้นของบริบท แต่เป็นการค้นหาความเข้าใจของระดับปัจเจกและกลุ่มกระบวนการในการสร้างเหตุผลและบรรทัดฐานทางสังคม ไม่ได้มองว่า “คน” เป็นแหล่งข้อมูล แต่ต้องมองลงไปให้ถึง “ความคิดของเขา” ผู้วิจัยจึงต้องเข้าไปให้ถึง สิ่งซึ่งเรียกว่า “Insider View” (Blaikie, 2000, quoted in Mason, 2002, p. 56) ไม่ใช่ “Outsider View” รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ในการตีความด้วยแนวทาง Interpretivist Approach

จะต้องทำการตีแผ่ถึงสิ่งที่บุคคลได้พูด กระทำ สิ่งทีบุคคลได้ประกอบสร้างขึ้นในเชิงของการให้ความหมายของระดับตัวบุคคลและกลุ่ม

3. Biographical, Life History and Humanist Approach เป็นการวิจัยที่มองคนในฐานะผู้กระทำทางสังคม โดยเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิต อดีตชีวิตประวัติ เป็นวิธีการสำคัญในการทำวิจัยบุคคลและเรื่องราวชีวิตของเขาที่ได้ถูกเล่าออกมา เขียนออกมา หรือแสดงออกมา ถือเป็นแหล่งข้อมูล และแนวทางนี้ต้องใช้การตีความเป็นอย่างยิ่ง การบอกเล่าเรื่องราวของชีวิตของบุคคลสามารถทำให้เกิดความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ในเชิงสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ สิ่งสำคัญ ก็คือการมุ่งเน้นในความเป็นมนุษย์และประเด็นที่เป็นแกนหลักที่ได้ปรากฏขึ้น มุ่งสร้างความกระจ่างอย่างเป็นรูปธรรม และประสบการณ์อันเป็นชีวิตประวัติของบุคคล โดยที่ประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จะต้องเต็มไปด้วยความเข้มข้นในการสร้างการนึกถึงคิดคำนึงถึงประสบการณ์ของพวกเขา และประสบการณ์เหล่านั้นก็ประกอบสร้างขึ้นเป็นประวัติของเขาแล้วเปิดเผยออกมาให้รู้ด้วยแนวทางเชิงประจักษ์

4. Conversation Analysis and Discourse Analysis เป็นการวิจัยที่มุ่งต่อแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวอักษร คำพูด สนใจต่อรายละเอียดของการปรากฏขึ้นของบทสนทนา อาจละเอียดต่อความสนใจที่จะค้นหาการตีความเพื่อให้เกิดความเข้าใจหรือการจะพยายามอธิบายถึงสิ่งที่จะดำเนินต่อไป สนใจกับการเพ่งพินิจตรวจสอบอย่างใกล้ชิดกับลำดับของบทการสนทนาได้ตอบเพื่อทำความเข้าใจกับการดำเนินการในเชิงประวัติศาสตร์ของวาทกรรมหรือภาคปฏิบัติการของวาทกรรม

5. Psychoanalytic Approach เป็นการวิจัยที่ใช้แบบโครงสร้างการสัมภาษณ์อย่างง่าย ๆ เพื่อให้เกิดการต่อเนื่อง ก้าวเข้าไปสู่ “Psycho-social Subject” ซึ่งมุ่งหาองค์ประกอบของประสบการณ์ที่ไม่ได้อยู่ในสามัญสำนึกหรือไม่สามารถอธิบายได้ แนวทางนี้มอง “คน” ว่าเป็นแหล่งข้อมูลและใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการอื่น ๆ ในการเข้าไปให้ถึงภายในตัวหรือจิตใต้สำนึกของบุคคล

แนวทางการทำวิจัยทั้ง 5 แนวทางข้างต้นสามารถสรุปเกี่ยวกับแนวคิด จุดเน้นและการใช้ ดังนี้

ตารางที่ 3.1

การเปรียบเทียบแนวทางของระเบียบวิธีวิจัย

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้แนวคิดทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำหรับตีความพฤติกรรมและความเชื่อของมนุษย์ 	<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างแนวคิดจากข้อมูลเชิงประจักษ์และการหารูปแบบความสัมพันธ์ที่น่าจะมีหรือน่าจะเป็นระหว่างแนวคิดเหล่านั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นเพียงข้อสรุปชั่วคราว - สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดต้องถูก 	<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดของการวิจัยแนวทางนี้ มาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของบุคคล แล้วทำความเข้าใจว่าสิ่งที่ปรากฏนั้น มีความหมายอย่างไรต่อผู้ที่ได้ประสบ ความหมายนั้น โดยปกติมักไม่อยู่ในระดับผิวพื้นแต่ 	<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่วิถีทางแห่งโลกสังคมได้ผลิตวาทกรรม โดยให้ความสนใจกับการประกอบสร้างขึ้นของบุคคล การตระหนักถึงธรรมชาติแห่งการประกอบสร้าง และความต่อเนื่อง ตามมุมมองทางโลกของ 	<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่แนวทางนี้ช่วยในการเข้าถึงสิ่งที่บุคคลได้ตระหนักถึง แต่มีอาจมองเห็น ทำให้เห็นถึงภาวะแห่งความเป็นพลวัตรของจิตได้สำนึกอันเป็นผลผลิตของความพยายามในการหลีกเลี่ยง หรือจัดการกับความวิตก 	<p><u>แนวคิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่การศึกษาครั้งนี้ ให้ความสนใจกับการค้นหาองค์ความรู้ในแง่ประสบการณ์ชีวิตผู้บริหารหญิง อันเชื่อมโยงกับบริบทระดับต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุความสำเร็จ ประสบการณ์ในการ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
	<p>ตรวจสอบกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อดูว่าข้อสรุปหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นนั้นเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ข้อมูลที่รวบรวมมาใหม่อาจให้แนวคิดใหม่ อาจส่งผลให้ต้องปรับสมมติฐานและกรอบแนวคิดตามไปด้วย</p>	<p>มักจะอยู่ลึกลงไปหรืออยู่เบื้องหลังของสิ่งที่ปรากฏต่อหน้า ดังนั้นในการศึกษาจึงจำเป็นต้อง “เจาะลึก” ลงไปถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์นั้น</p>	<p>นักวิจัย ใช้ภาษาเป็นสื่อในการค้นหาการปฏิสัมพันธ์อันเชื่อมโยงการเข้าใจต่อสิ่งที่บุคคลได้กระทำ แนวคิดของการวิจัยจะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในทางวาทกรรม</p>	<p>กังวลของบุคคล โดยที่รายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องนั้น จะต้องถูกวิเคราะห์โดยนักวิจัย แนวคิดของการวิจัยจะเกี่ยวข้อง กับแนวคิดทางจิตวิทยา</p>	<p>ถูกเลือกปฏิบัติ แรงผลักดันที่เป็นอุปสรรคทั้งระดับปัจเจกระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระดับองค์การต่อการก้าวสู่ตำแหน่งบริหารของผู้หญิง ดังนั้น จึงต้องมุ่งตีความ อ่าน ความหมาย ประสบการณ์</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
<p><u>จุดเน้น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เน้นความเป็นองค์รวม ถือว่า บุคคล สังคม วัฒนธรรม เป็นหน่วยบูรณาการ ประกอบด้วยหลายส่วน มีหลายมิติ และแต่ละส่วนแต่ละมิติ มีความเชื่อมโยงต่อกันเป็นหนึ่งเดียวในลักษณะเป็นองค์รวม - บริบท คือ สภาพแวดล้อมหรือ 	<p><u>จุดเน้น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นการวิจัยเพื่อสร้างคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากข้อมูลโดยตรง เริ่มต้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ - การวิจัยที่เน้นการตีความ ไม่ใช่การวิจัยที่เน้นการพรรณนา การตีความข้อมูลเพื่อหาคำอธิบายสำหรับปรากฏการณ์ที่ 	<p><u>จุดเน้น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มุ่งตีความ อ่าน ความหมาย ประสบการณ์ หรือ สิ่งหนึ่ง ๆ ที่บุคคลได้ประสบ ตลอดจนสิ่งที่ปรากฏ และการตีความหมาย ประสบการณ์โดยบุคคลผู้ได้ประสบนั้น - วิธีการวิจัยที่จะเข้าถึงได้อย่าง 	<p><u>จุดเน้น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นจริง เป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นโดยบุคคลผู้ศึกษาหรือนักวิจัยอันสะท้อนถึงการผลิตที่ถูกศึกษาและรื้อถอนโดยตัวของมันเอง - สำหรับการศึกษาดำเนินการนี้กับวรรณกรรมรวมถึงคำ (Text) เป็นการมุ่งที่การสะท้อนถึง 	<p><u>จุดเน้น</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นการวิจัยที่นักวิจัยต้องไม่เข้าไปร่วมแบ่งปัน ต้องปราศจากการเข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องแล้วดึงเอาสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป (Holloway and Jefferson, 2000 quoted in Mason, 2002, p. 58) 	<p>วิธีการวิจัยที่จะเข้าถึงได้อย่างแท้จริงว่า ประสบการณ์ที่ผู้คนได้รับนั้นเป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร สำหรับผู้บริหารหญิงที่เป็นผู้ได้ประสบมาด้วยตัวเอง จึงจำเป็นต้องอยู่บนรากฐานของเชื่อมโยงประสบการณ์อันเป็น</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
<p>เป็นภูมิหลัง ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมถึง โครงสร้างของระบบ สังคม วัฒนธรรม สิ่ง เหล่านี้มีความสำคัญ อย่างยิ่งในการทำ ความเข้าใจประเด็น ที่ศึกษาพฤติกรรม</p>	<p>ศึกษา ผลของการ ตีความ คือ ข้อสรุป เชิงแนวคิดทฤษฎี ซึ่งมีลักษณะเป็น นามธรรมและมีฐาน มาจากข้อมูล โดยตรง</p> <p>- การวิเคราะห์เป็น กระบวนการที่ นักวิจัย จะต้องทำ สลับกันไปมา ระหว่างการเก็บ ข้อมูลกับการสร้าง</p>	<p>แท้จริงว่า ประสบการณ์ที่ผู้คน ได้รับนั้นเป็นอย่างไร มีความหมาย อย่างไรสำหรับตัว เขา ซึ่งเป็นผู้ประสบ มาด้วยตัวเอง</p> <p>- ประสบการณ์ชนิด เดียว กันย่อมมีแก่น แท้ (Essence) อัน เดียวกัน ซึ่งก็คือ ความหมายที่คนเข้าใจ ใจร่วมกันหรือเข้าใจ</p>	<p>วิถีทางที่ “คำ” ได้ ปรากฏในบทสนทนา ความเกี่ยวข้องอย่าง เฉพาะเจาะจงในการ ใช้คำเหล่านั้น วิถีทางที่คำได้บอก เล่าเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ การ นำเสนอและ ประกอบสร้างขึ้น ของความเป็นจริง ซึ่ง แท้ที่จริงแล้วไม่ได้มี อยู่จริง ถือได้ว่าเป็น</p>		<p>ปรากฏการณ์เชิง ประจักษ์ และ เลือกใช้แนวทางการ เล่าเรื่องเกี่ยวกับ ประสบการณ์ชีวิตใน การก้าวสู่ตำแหน่ง ผู้บริหาร</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาเชิง การศึกษาคำพูด
<p>ของบุคคล กลุ่มคน จะมีความหมาย เฉพาะภายในบริบท หนึ่ง ๆ เท่านั้น</p>	<p>และการทดสอบ- ปรับปรุงสมมติฐาน สลับ กันไปหลาย ๆ ครั้ง โดยมีลักษณะ เป็นเพียงข้อสรุป ชั่วคราวและต้องถูก ตรวจ สอบกับข้อมูล ชุดใหม่จนกระทั่ง สมมติฐานได้มาถึง จุดที่หยุดนิ่ง หรือที่ เรียก“จุดอิ่มตัว” (Saturation) นั่นคือ เข้ากันได้อย่าง</p>	<p>ตรงกัน - การวิเคราะห์ จะทำ การเปรียบเทียบ ประสบการณ์ของคน หลาย ๆ คน เพื่อหา ลักษณะร่วมกันของ ประสบการณ์ใน เรื่องเดียวกันจากแต่ ละคน เพื่อให้ได้ ข้อสรุปทั่วไป เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์นั้น ๆ ว่า คืออะไร แก่น</p>	<p>การศึกษา “Texts and Talk in Social Practice”</p>		

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
<p><u>การใช้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้เมื่อต้องการหาความรู้ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนเกี่ยวกับชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือองค์การทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะใน 	<p><u>การใช้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้การวิจัยแนวทางนี้มากในการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์ สังคมศาสตร์ด้านสุขภาพ ศึกษาศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ทั่วไป 	<p><u>การใช้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้การวิจัยแนวทางนี้ สังคมศาสตร์ทั่วไป อาทิ การศึกษาเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในเรื่องเดียวกันจากแต่ละคน เช่น การได้เป็น 	<p><u>การใช้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ในการวิเคราะห์บทสนทนาใหม่ ๆ ที่ हमอได้สอบถาม ข้อมูลจากคนไข้ที่มา รับคำปรึกษาว่ามี การประกอบสร้างในบริบทอย่างไร 	<p><u>การใช้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ในกรณีเหตุการณ์ เบี่ยงเบนที่เป็น ปัญหาและต้องการ คำอธิบาย อาจเป็น การศึกษาถึง พฤติกรรมระหว่างคน กลุ่มต่าง ๆ โดยถาม 	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาครั้งนี้
<p>ด้านที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม</p>		<p>แม่ การเป็นผู้ติดเชื้อ HIV ชีวิตคนงานในอุตสาหกรรม Bakery เป็นต้น</p>	<p>เฉพาะเจาะจง หรือใช้วิเคราะห์ถึงวิธีแห่งการประกอบสร้างกลุ่มทางสังคม กระบวนการความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์ที่กล่าวอ้างว่ากลุ่มคนหนึ่งเสียเปรียบในตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม</p>	<p>ผู้ป่วยให้ตอบถึงสิ่งที่อยู่ในใจเขาซึ่งไม่ได้เป็นโครงสร้างในเชิงตรรกอันอยู่ในสามัญสำนึก แต่เป็นจิตใต้สำนึกกับความสัมพันธ์ที่ตามมาของแนวทางการกระทำที่เกิดจากแรงจูงใจทางอารมณ์แทนที่จะเป็นแรงจูงใจที่เป็นความตั้งใจตามเหตุผล</p>	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

Ethnographic	Interpretivist	Biographic Life History and Humanist	Conversation Analysis and Discourse Analysis	Psychoanalytic	การศึกษาคำพูด
				(Holloway and Jefferson, 2000 quoted in Mason, 2002, p. 58)	

มูลเหตุในการเลือกแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ทำการประเมินแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว แนวทางการเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลด้วยเรื่องราวชีวิต (Life Story) ซึ่งเป็นเทคนิคประเภทหนึ่งในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประเภท Biographical, Life History and Humanist Approach ที่ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในเชิงของการให้ความหมายอันเป็นการที่บุคคลได้สื่อสารด้วยปากเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเองหรือการสื่อสารด้วยการเขียน เช่น ไดอารี่ โดยเรื่องราวชีวิตสามารถทำให้เข้าถึงชีวิตของบุคคล และช่วยให้นักวิจัยได้เกิดมุมมองอย่างเป็นองค์รวมต่อบุคคลที่เข้าไปศึกษา

จึงเป็นแนวทางที่ได้เลือกในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามีเหตุผล 3 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก การที่การศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจต่อการทำงานในองค์การของพนักงานหญิงที่เป็นผู้บริหาร โดยมุ่งให้ผู้บริหารหญิงเหล่านี้ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองที่ได้ก้าวสู่การเป็นผู้บริหารในสายการบังคับบัญชาในองค์การ เรื่องราวชีวิต (Life Story) ทำให้ทราบถึงมุมมองที่ผู้บริหารหญิงมองตนเองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งเข้าใจต่อแบบแผนต่าง ๆ ของการปฏิสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการก้าวสู่การเป็นผู้บริหารหญิงผ่านทางชีวิตของเธอ และการตัดสินใจที่เธอกระทำภายในชีวิตการทำงานและครอบครัว จะทำให้เข้าใจต่อระดับของระบบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเธอ ที่มีอิทธิพลต่อการที่เธอประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ตำแหน่งบริหาร รวมถึงการที่เธอก็ได้มีอิทธิพลต่อระบบทางสังคมดังกล่าวด้วย เรื่องราวชีวิต เป็นการสะท้อนถึงประสบการณ์ที่ปรากฏขึ้นทุกหนแห่งทุกเวลา มีประโยชน์ในแง่การเข้าไปวิเคราะห์ถึงการดำเนินการของประสบการณ์ทั้งหลาย และการสร้างความหมายใหม่ ๆ ขึ้นมาของประสบการณ์เหล่านั้น เมื่อผู้เล่าได้เล่าเรื่องราวจะเป็นกระบวนการผลิตตัวตนภายในประสบการณ์และมีความเป็นการเมืองในการประกอบสร้างเหล่านั้น ดังนั้น ขณะที่ผู้เล่าซึ่งเป็นผู้บริหารหญิงได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง ก็คือ การประกอบสร้างตัวเองอย่างเป็นกระบวนการขึ้นมา ผ่านการตีความของตัวผู้บริหารหญิงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และผู้ที่เข้าไปศึกษาจะต้องทำการตีความอีกครั้งหนึ่งต่อไป ประสบการณ์ของผู้บริหารหญิงไม่ใช่แค่เพียงคำพูด แต่มันได้สร้างความตระหนักถึงตัวตนของผู้บริหารหญิงด้วย ดังที่ Joan W. Scott (1998, p. 68) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ไว้ว่า “Experience is not a world we can do without, although it is tempting, given its usage to essentialize identity and reify the subject, to abandon it altogether”

ประการที่ 2 การบอกเล่าเรื่องราวภายในองค์การ ถือเป็นเรื่องเล่าประเภทหนึ่งใน 7 ประเภท ดังที่ Joanne, Feldman, Hatch, and Sitkin (1983, pp. 438-453) ได้จำแนกเรื่องเล่าอันเกี่ยวกับเรื่องราวภายในองค์การ อันได้แก่ 1) เรื่องราวเกี่ยวกับการละเมิดกฎเกณฑ์ของผู้บริหารระดับสูง แล้วเกิดการต่อต้านโดยพนักงานระดับล่าง อาทิ การใช้สถานภาพของตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในการสร้างบุคลิกลักษณะหนึ่ง ๆ 2) เรื่องราวเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความนับถือให้เกียรติต่อบุคคล ซึ่งเจ้านายได้แสดงออกในเชิงความสัมพันธ์กับพนักงานระดับล่าง อาทิ เช่น การแสดงออกมาด้วยสถานภาพที่มีความเท่าเทียม และคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของบุคคล 3) เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่พนักงานจะได้รับรางวัลตอบแทนการทำงาน อาทิ เช่น การเลื่อนตำแหน่ง ไปสู่การเป็นผู้บริหารระดับสูงในสายการบังคับบัญชาของพนักงานระดับล่าง การที่พนักงานไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือไม่ได้รับรางวัลตอบแทน ทั้ง ๆ ที่ความสามารถของพนักงานสอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพภายในองค์การ การที่ผู้บริหารระดับสูงถูกลดตำแหน่ง เป็นต้น 4) เรื่องราวเกี่ยวกับการที่องค์การได้สนองตอบ หรือดำเนินการอย่างไรต่อการเผชิญหน้ากับภาวะที่ต้องให้พนักงานออก ลดกำลังคน เหตุผลที่ต้องมีการให้ออก การตัดสินใจขององค์การ และวิธีการปฏิบัติ เป็นต้น 5) เรื่องราวเกี่ยวกับคำถามของพนักงานต่อองค์การว่า ได้ให้ความช่วยเหลือต่อพนักงานอย่างไร เมื่อมีการโยกย้ายพนักงาน เป็นต้น 6) เรื่องราวเกี่ยวกับการที่เจ้านายมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น อาทิ การที่ผู้ดำรงตำแหน่งสูงได้เรียนรู้ต่อการกระทำสิ่งที่เป็นความผิดพลาด การที่ผู้กระทำความผิดได้รับการให้อภัยจากเจ้านาย และถูกตักเตือน เพื่อไม่ให้กระทำความผิดพลาดอีก เป็นต้น 7) เรื่องราวเกี่ยวกับการที่องค์การได้เผชิญหน้ากับภาวะอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ เรื่องราวเหล่านี้มีทั้งแง่มุมในทางบวกและทางลบ ซึ่งสามารถนำไปสู่ความตึงเครียด ความขัดแย้งระหว่างความต้องการขององค์การกับค่านิยม หรือระบบคุณค่าในระดับบุคคลที่อยู่ในตัวพนักงาน โดยเฉพาะเรื่องราวของผู้บริหารหญิงที่จะศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าและความเท่าเทียมในการทำงานในองค์การ

ประการสุดท้าย เรื่องราวโดยปกติได้ทำให้เกิดประเภทขององค์ความรู้ ซึ่งมีความเป็นทวิลักษณ์ อันมีนัยถึงการที่เรื่องราวนั้น ๆ มีลักษณะของความขัดแย้งหรือความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างค่านิยม ระบบคุณค่าของระดับปัจเจกกับระดับโครงสร้างขององค์การสะท้อนถึงค่านิยมหรือระบบคุณค่าของระดับสังคมขนาดใหญ่ที่คู่ขนานกันไปด้วย ในที่นี้ ค่านิยมที่มุ่งเน้น ก็คือเรื่องความเท่าเทียมกับความไม่เท่าเทียม ขณะที่องค์การมีความต้องการที่จะมีสิทธิที่จะจัดการกับค่านิยมระดับปัจเจกเหล่านี้เพื่อความอยู่รอดขององค์การ ถือได้ว่าเป็นที่มาของความตึงเครียดที่มีลักษณะทวิลักษณ์ ซึ่งไม่ง่ายที่จะแก้ไข เนื่องจากประเด็นดังกล่าวไม่ได้แสดงออกมาให้เห็นอย่าง

ชัดเจน มีความน่าฟังปรารถนาและไม่เป็นที่ฟังปรารถนาพร้อมกัน ดังนั้น จึงต้องให้ความสนใจกับเรื่องราวในองค์การที่เป็นความตึงเครียดที่มีลักษณะคู่ขนานดังกล่าว โดยต้องสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับภาพของความขัดแย้งที่มีความเป็นทวิลักษณ์ แสดงความกังวล ให้ความสนใจต่อสิ่งที่มีความยุ่งยากดังกล่าว แล้วความเป็นทวิลักษณ์ก็จะถูกคลี่คลาย เกิดความชัดเจน เมื่อได้มีการตระหนักถึง หรือให้ความสนใจต่อเรื่องราวอันดูเหมือนปกตินั้น ๆ เรื่องราวจะพรรณนาถึงการปฏิบัติด้วยความเท่าเทียมหรือไม่เท่าเทียม และเนื่องจากภาวะแห่งความเป็นทวิลักษณ์นี้เชื่อว่าจะถูกจัดการให้เกิดความกลมกลืนสอดคล้องได้โดยง่าย เรื่องราวเกี่ยวกับองค์การอาจเป็นตัวอย่างการปล่อยแรงกดดันหรือความตึงเครียดแล้วนำไปสู่การสลาย ทำลายหรือยกเลิกคุณลักษณะพื้นฐานบางประการขององค์การออกไป ในที่นี้ ความไม่เท่าเทียมในองค์การอาจเป็นตัวจุดประกายดังกล่าว

เรื่องราวเกี่ยวกับองค์การดังกล่าวมาเป็นประโยชน์ ด้วยเหตุผลที่ว่ากรณีที่เรื่องราวนั้นมุ่งเน้นต่อเรื่องความยุ่งยาก หรือสภาวะปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่มีความเป็นทวิลักษณ์ เรื่องราวนั้นได้นำเสนอคุณลักษณะอันจะสนับสนุนให้องค์การเกิดความสำเร็จ หรือล้มเหลว เรื่องราวนั้นแสดงถึงการขัดเกลาเชิงสถาบันให้มีความเป็นหนึ่งเดียว จะทำให้พนักงานกำหนดวิถีทางของตนเองในการดำรงอยู่ภายใต้องค์การ หรือรักษาระยะห่างของตนเองจากการขัดเกลาเชิงสถาบันที่ตนเองไม่พึงปรารถนา

เรื่องราวชีวิต (Life Story)

ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการฟื้นฟูวิทยาการเกี่ยวกับเรื่องการทำวิจัยในทางสังคมศาสตร์ การบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตที่มุ่งทำการสำรวจตรวจสอบความหมายในเชิงอัตวิสัยของชีวิตของบุคคลที่ได้บอกเล่าถึงสิ่งที่ตนเองได้เข้าไปอยู่ในเรื่องเล่าเหล่านั้น ๆ ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรหลักในการทำวิจัยและได้ถูกนำมาใช้โดยนักจิตวิทยา นักประวัติศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักวิจัยด้านวัฒนธรรม (Plummer, 1995, p. 50)

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยที่มุ่งเน้นในเรื่องการให้ความหมายของตัวบุคคล ซึ่งเรียกว่า “Biographical Methods” (Denzin, 1978, quoted in Wallace, 1994, p. 137) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาถึงประสบการณ์ในแง่การให้ความหมาย รวมถึงการวิเคราะห์เกี่ยวกับประวัติชีวิต อัตชีวประวัติ (Kohli, 1981, 1986;

Mathews, 1986) เรื่องเล่าด้วยปากเปล่า หรือเรื่องราวชีวิต (Bertaux, 1981; Bruner, 1987; Cohler, 1982; Kaufman, 1986; Wallace, 1990, 1992) ตลอดจนเอกสารส่วนบุคคลอื่น ได้แก่ ไดอารี่ จดหมาย (Plumer, 1983) และพัฒนาการของประวัติชีวิต ประวัติศาสตร์กรณีศึกษา และกรณีศึกษา (Bertaux, 1981; Denzin, 1970; Plummer, 1983)

ประเด็นหลักของทฤษฎีของนักวิชาการอื่นเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิต (Life Story) ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวชีวิตและชีวิตของบุคคลหนึ่ง ๆ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ทฤษฎี (Wallace, 1994, pp. 138-139) ดังนี้

1. ทฤษฎีที่มองว่าเรื่องราวชีวิต เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงอย่างเป็นรูปธรรมของชีวิตของบุคคล ประสบการณ์ชีวิตถูกมองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง มีความเป็นรูปธรรมที่สามารถพรรณนา และเชื่อมโยงออกมาอย่างเป็นรูปเป็นร่างของประวัติเกี่ยวกับชีวิตของบุคคล (Denzin, 1970, quoted in Wallace, 1994, p. 138)

2. ทฤษฎีที่มองว่าเรื่องราวชีวิต มีความเป็นอัตวิสัย โดยไม่ใช้การค้นหาถึงสิ่งที่ได้จดจำในอดีต แต่เป็นการตีความและการประเมินอย่างมีความเป็นอัตวิสัย มุ่งเน้นถึงการที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตนั้น ได้ตีแผ่เกี่ยวกับความจริงของชีวิตของตัวบุคคลอันเป็นองค์ประธาณนั้น ๆ และสิ่งที่ได้เล่าออกมาซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม การให้ความหมายเชิงสถานการณ์ เป้าหมายส่วนบุคคลและความชอบ (Bertaux & Kohli, 1984, quoted in Wallace, 1994, p. 138) มุมมองเชิงอัตวิสัย การให้ความหมาย และการทำความเข้าใจ ได้กลายเป็นจุดเน้นที่ให้ความสนใจเรื่องราวชีวิต จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมองชีวิตและประสบการณ์ โดยผู้ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องราวชีวิตส่วนตัวของเขา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของชีวิต หรือทั้งชีวิต ที่ถูกส่งผ่านออกมาโดยบุคคลผ่านทางกรเล่าด้วยปากเปล่า (Bertaux, 1981, quoted in Wallace, 1994, p. 139)

3. ทฤษฎีที่มองว่าเรื่องราวชีวิต (Life Story) เป็นการประกอบสร้างในทางสังคมที่สร้างและธำรงเรื่องราวชีวิตให้ดำรงคงอยู่โดยผ่านทางกรปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เรื่องราวเป็นผลผลิตในทางสังคมที่บังเกิดขึ้นและถูกกล่อมเกลามาโดยบริบทรอบข้างขณะที่เรื่องราวชีวิตได้ผลิตขึ้นมานั้น เรื่องราวชีวิต ไม่ได้แสดงถึงความเข้มข้นของสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวที่สะท้อนในประสบการณ์ชีวิตของบุคคล แต่เป็นการเชื่อมโยงสิ่งหลายสิ่งที่ได้ถูกสร้างขึ้นโดยผู้กระทำทางสังคมตั้งแต่สองคนหรือมากกว่านั้น ในการพัฒนาความหมายเชิงสถานการณ์ และวัฒนธรรมอันเกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคลที่เป็นองค์ประธาณหนึ่ง ๆ ชีวิตของบุคคลและเรื่องราวชีวิตของเขาได้ถูกผลิตขึ้น ถูกจัดการ ถูกนำเสนอภายใต้ค่านิยมเชิงสถานการณ์ ค่านิยมเชิงวิชาชีพและค่านิยมทางวัฒนธรรม

เกี่ยวกับประสบการณ์เฉพาะของบุคคลและมุมมองเชิงปัจเจก ไม่มีวิธีการใดดีไปกว่าการได้รับทราบข้อมูลจากปากของพวกเขา ให้เขาพูดด้วยเสียงของตนเอง Atkinson จึงยึดมั่นกับเรื่องที่ยกเล่าด้วยคำพูดของผู้เล่าเอง (Atkinson, 1998, p. 5) เรื่องราวเหล่านั้นเป็นมุมมองที่บุคคลได้รับรู้ผ่านปรากฏการณ์รายรอบตัว สะท้อนการตีความของผู้เล่า ทำให้นักวิจัยได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการทราบ

Atkinson เชื่อว่านอกจากจะมีสิ่งต่าง ๆ มากมายในเรื่องราวชีวิตที่แสดงถึงคุณค่าพิเศษเฉพาะของแต่ละบุคคลแล้ว ยังมีปัจจัยร่วมหลายอย่างมีประเด็นอีกมากมายที่เรื่องราวเหล่านั้นได้ถ่ายทอดออกมา ได้มีส่วนแบ่งปันการรับรู้ต่อสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันในฐานะมนุษย์คนหนึ่งด้วยกัน เรื่องราวชีวิต จึงเป็นเหมือนเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความเข้าใจต่อแบบแผนชีวิตของปัจเจกบุคคล (Atkinson, 1998, p. 5)

อะไร คือ เรื่องราวชีวิต การทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของระดับปัจเจกผ่านทางกรเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของพวกเขา ช่วยให้เกิดความเข้าใจกับบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมเกิดการตระหนักรู้อย่างเต็มที่ต่อชีวิตของบุคคลที่ได้ดำเนินอยู่ภายในเรื่องราวเหล่านั้นทั้งการให้ความหมายและบริบทที่เกี่ยวข้อง การเล่าเรื่องราวของเรา ทำให้เราถูกได้ยิน ตระหนักถึง และรู้จักจากผู้อื่น เรื่องราวที่เล่าทำให้เรื่องที่ยากอยู่ได้ถูกเปิดเผยขึ้น เรื่องที่ถูกซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังได้ถูกมองเห็น ก่อตัวเป็นรูปร่างขึ้นมา เรื่องที่สับสนก็มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (Atkinson, 1998, p. 7)

เรื่องราวชีวิตเป็นเรื่องราวที่บุคคลได้ถ่ายทอดชีวิตตนเองออกมาอย่างสมบูรณ์ และข้อสังเกตเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จดจำ สิ่งที่ต้องการบอกเล่าเพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ ในการสัมภาษณ์เรื่องราวชีวิตนั้นผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้สัมภาษณ์เป็นคณนำทางในกระบวนการเล่า Atkinson มีความเห็นว่าเรื่องราวชีวิตต่างจากประวัติชีวิต (Life History) เล็กน้อย โดยเป็นการใช้คำที่ต่างกันแต่มีความหมายต่อสิ่งเดียวกัน ขณะที่เรื่องราวชีวิตแตกต่างจากประวัติปากเปล่า (Oral History) โดยความแตกต่างระหว่างสองสิ่งนี้ คือ จุดเน้นและขอบเขต ประวัติปากเปล่า (Oral History) มักให้ความสนใจกับแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของชีวิตเป็นการเฉพาะ เช่น ชีวิตการทำงาน บทบาท โดยเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งของชีวิตในชุมชนหรือสิ่งที่คุณจดจำได้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ เช่น เหตุการณ์ เรื่องราวเวลาหรือสถานที่ แต่เมื่อใดที่ประวัติปากเปล่า (Oral History) มุ่งให้ความสนใจชีวิตทั้งชีวิตของบุคคลมักถูกเรียกว่าเรื่องราวชีวิตหรือประวัติชีวิต (Atkinson, 1998, p. 8) เรื่องราวชีวิตมีความแตกต่างจากกรณีศึกษา (Case Study) โดยกรณีศึกษา (Case Study) มุ่งที่เสนอไขปัจจุบันหรือการกระทำในปัจจุบัน มีแนวโน้มของการสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ยาวนาน (Detzner, 1992; Wallace, 1994) นักวิจัยที่ใช้ Case Study Approach มักมุ่งเน้นที่

ประเด็นเฉพาะขณะทำการสัมภาษณ์ ขณะที่เรื่องราวชีวิต นักวิจัยจะเข้าสู่ประวัติชีวิตบุคคลโดยใช้คำถามอย่างเฉพาะเจาะจงเมื่อต้องการตรวจสอบเพิ่มเติมต่อสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต (Wallace, 1994)

ในเรื่องราวชีวิต สิ่งที่สำคัญต่อผู้เล่าจะถูกบอกเล่าด้วยรูปแบบที่ผู้เล่าเต็มใจเล่า สิ่งที่บอกเล่านั้นมีการเรียงลำดับ จัดระบบและให้ความหมายแก่ทั้งผู้เล่าเองและผู้ฟัง จึงเป็นวิถีทางแห่งการทำความเข้าใจกับอดีต ปัจจุบันและอนาคตของบุคคล เรื่องราวชีวิตเป็นการบอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ของบุคคล และความเข้าใจต่อชีวิตของเขาอันมีจุดเน้นที่สิ่งซึ่งเขาให้ความสำคัญที่ผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวันและทุกขั้นตอนของชีวิตมีการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับบุคคลที่ได้ปฏิสัมพันธ์ติดต่อกัน (Atkinson, 1998, p. 8) ในกระบวนการนี้ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้เล่า อยู่ในฐานะผู้ร่วมมือกันในการประกอบสร้างเรื่องราว ผู้สัมภาษณ์ไม่ได้เป็นผู้ควบคุมกระบวนการอาจไม่ทราบ ผู้บอกเล่าอาจพูดสั้น ๆ ไม่ต่อเติมขยายความ ไม่สอดใส่อารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตตนเอง อาจทำให้ได้ข้อมูลที่สั้น บางครั้งอาจให้อารมณ์ความรู้สึกมาก สิ่งหนึ่งที่ฟังต้องตระหนัก คือ หัวใจของเรื่องราวชีวิตอยู่ที่การให้ผู้คนมีโอกาส “บอกเล่าเรื่องราวของตัวเองตามวิธีที่เขาเลือกที่จะบอก” ความเกี่ยวข้องสอดคล้องและความซื่อสัตย์ซึ่งสำคัญในกระบวนการแห่งความร่วมมือระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้เล่านี้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้บอกเล่าเต็มใจหรือเปิดกว้างเพียงใดในการพูดความจริง (Atkinson, 1998, p. 9)

การใช้ประโยชน์จากเรื่องราวชีวิต (Life Story) สามารถทำได้หลายด้าน เช่น ด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา ศาสนา ปรัชญาจักรวาล (Atkinson, 1998, pp. 9-19) ในด้านจิตวิทยานั้น อาจใช้ประโยชน์ในเรื่องตัวตน การพัฒนาอัตลักษณ์ จิตวิทยาการให้คำปรึกษาและบำบัด การศึกษาเรื่องราวชีวิตมีประโยชน์ต่อนักวิจัยในแง่ของการทราบถึงมุมมองเชิงอัตวิสัยร่วม และให้ความเข้าใจต่อสิ่งที่ถูกให้ความสำคัญด้วยวิธีการที่ทำให้เกิดความหมาย การระบุถึงสิ่งที่สำคัญต่อชีวิต การตีความประสบการณ์ ไม่มีวิธีการใดดีไปกว่าการให้ตัวแทนของประสบการณ์ชีวิตนั้นเป็นผู้เล่าเรื่อง การบอกเล่าเรื่องราวจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้นักวิจัยเข้าใจชีวิตจากมุมมองภายในตนเองของผู้เล่า ในด้านสังคมวิทยาเรื่องราวชีวิตช่วยให้เห็นนักวิจัยสามารถระบุตำแหน่งแห่งที่ของบุคคลภายใต้การจัดระเบียบทางสังคมของสิ่งต่าง ๆ และกระบวนการที่ดำรงอยู่ของสิ่งเหล่านั้น เรื่องราวที่บอกเล่ายังแสดงถึงความเข้าใจของปัจเจกต่อเหตุการณ์ทางสังคม ขบวนการทางสังคม สาเหตุในเชิงการเมือง ความเข้าใจในฐานะของสมาชิกของกลุ่มด้วยวิถีทางการมองเห็น การมีประสบการณ์และการตีความของพวกเขาอันเชื่อมโยงกับระดับปัจเจก ในด้านศาสนาเรื่องราวชีวิตแสดงถึงสิ่งที่มีความหมายต่อตัวผู้เล่า นักวิจัยสามารถเข้าใจถึงระบบคุณค่าที่ฝังรากลึกอยู่ในความคิดเชิง

ศาสนาและจิตวิญญาณ ทำให้เข้าใจถึงการดิ้นรนต่อสู้ของมนุษย์ท่ามกลางทางเลือก ได้เห็นความเชื่อมโยงของผู้เล่ากับครอบครัว เพื่อนและผู้อื่นในช่วงเวลาหนึ่งผ่านทางวัฒนธรรม สำหรับในการประยุกต์นั้นเรื่องราวชีวิต สามารถเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาในแง่สิ่งที่จะต้องสอน และทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตของนักปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง นักบริหารตลอดจนนักวิจัย เรื่องราวชีวิตของบุคคลเหล่านี้ ได้ถูกบอกเล่าในฐานะผู้ที่เป็นศูนย์กลางแห่งการทำงานตามแนวทางของตนเอง และได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสอน การทำงานวิชาชีพ สำหรับการประยุกต์ใช้กับประเด็นเชิงวัฒนธรรมและมิติหญิงชาย เรื่องราวชีวิตของผู้หญิงต้องมีการบันทึกโดยเสียงของผู้หญิงจำเป็นต้องมีโอกาสถูกได้ยิน ถูกวิเคราะห์ ถูกทำให้เป็นทฤษฎี นักวิจัยต้องชี้ให้เห็นถึงความเหมือนความแตกต่างของประสบการณ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงอันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งสองเพศ จึงจำเป็นต้องรับฟังเรื่องราวชีวิตจากกลุ่มคนที่ไม่เคยถูกมองเห็นและไม่เคยได้เป็นตัวแทนการบอกเล่า เพื่อสร้างสมดุลในองค์ความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในส่วนนี้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล และการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูล

ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเอกสาร โดยทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีจากหนังสือเอกสารทางวิชาการโดยการค้นคว้าจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ ตลอดจนสืบค้นจาก internet

ปัญหาที่พบในการค้นคว้าข้อมูล คือ การเข้าถึงแหล่งข้อมูล การค้นหาหนังสือไม่พบ ข้อจำกัดเรื่องจำนวนหนังสือที่สามารถยืมได้ ปัญหาเรื่องการไม่สามารถเข้าสู่ระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยจากภายนอกห้องสมุด เป็นต้น

2. ข้อมูลจากบุคคล โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เรื่องราวชีวิตของผู้บริหารหญิง ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนหญิงที่ดำรงตำแหน่งระดับ 9 ถึง ระดับ 11 และข้าราชการกลาโหมหญิงที่ดำรงชั้นยศนายพลหญิง

3. การทบทวนความสมบูรณ์ของข้อมูล ใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากบุคคล กลุ่มบุคคล การใช้บันทึกสนาม เป็นต้น

การเก็บข้อมูล

ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. การเตรียมการ ดำเนินการโดยวางแผนการสัมภาษณ์ นัดหมายวัน เวลา และ สถานที่ที่จะเข้าสัมภาษณ์ เตรียมแนวคำถามที่อาจต้องใช้ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กระดาษเพื่อบันทึก เป็นต้น

การที่ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้ คือ ข้าราชการพลเรือนหญิง ตั้งแต่ระดับ 9 ขึ้นไป และข้าราชการลาใหม่หญิงชั้นยศนายพลหญิง ซึ่งมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานสูง จึงใช้เวลานัดหมายล่วงหน้าค่อนข้างนาน บางท่านได้เลื่อนนัดหมายหลายครั้ง แต่ผู้ศึกษาก็ได้ย่อท้อ พยายามเฝ้าติดตามจนกระทั่งได้รับการนัดหมายให้เข้าสัมภาษณ์ได้

2. การสัมภาษณ์ ดำเนินการการสัมภาษณ์ โดยเริ่มต้นสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาเริ่มแนะนำตนเอง ทำการอธิบายเค้าโครงการวิจัย อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาและตอบข้อซักถาม ขอคำยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัยและขออนุญาตบันทึกเสียง มีผู้ให้ข้อมูลท่านเดียวที่ไม่อนุญาตให้บันทึกเสียง ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีจดบันทึกเพียงอย่างเดียว

จากนั้นทำการสัมภาษณ์ด้วยแนวคำถามที่วางไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา ลำดับของคำถามจะขึ้นกับความต่อเนื่องของการบอกเล่าและความสนใจของผู้ให้ข้อมูล แนวการสัมภาษณ์เริ่มด้วยการเรียงลำดับชีวิตในวัยเด็ก วัยเรียน จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้ศึกษาได้พยายามให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองโดยหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะการเล่าเพื่อให้เนื้อหาสาระที่พรั่งพรูออกมาอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการสื่อสารออกมาและเมื่อผู้ให้ข้อมูลหยุดเล่า ผู้ศึกษาจึงได้บอกระยะเพื่อกลับไปสู่การสนทนาใหม่ หรือเมื่อผู้ให้ข้อมูลได้เล่ามาถึงประเด็นสำคัญ ผู้ศึกษาได้ขอให้ผู้บริหารหญิงขยายความในประเด็นต่าง ๆ ในประสบการณ์ชีวิต

ผู้ศึกษาไม่ขัดจังหวะความปรารถนาในการบอกเล่าเรื่องราวของผู้ให้ข้อมูล ไม่ว่าจะบอกเล่าส่วนใดส่วนหนึ่งมากหรือน้อยอันจะทำให้เรื่องราวชีวิตทุกเรื่องที่ได้เป็นการบอกกล่าวเกี่ยวกับตนเองให้มากที่สุดตามแต่ความปรารถนาของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างทำการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้ความระมัดระวังเพื่อมิให้เกิดการรบกวนสภาพส่วนบุคคลในการตอบของผู้ให้ข้อมูล

การสัมภาษณ์แต่ละราย ผู้ศึกษาใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง หลังสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาทำการสรุปประเด็นสำคัญ ทบทวนประเด็นในบันทึกสนาม

การที่ช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาได้ลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล อยู่ในช่วงที่ภาวะทางการเมืองมีความผันแปรอันระอุ มีการปิดถนนประท้วงรอบ ๆ สถานที่ราชการที่ผู้ให้ข้อมูลทำงานอยู่ จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพินฟาด้านผู้ประท้วงเข้าไปจนกระทั่งถึงแหล่งข้อมูลดังกล่าว นับเป็นความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพของผู้ศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

3. ผู้ให้ข้อมูล ทำการบอกเล่าเรื่องราวของตนด้วยคำพูดตามแต่อยากจะทำบอกเล่า มิได้มีการค้นหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าคำบอกเล่าเป็นความจริงหรือไม่ แม้ผู้ให้ข้อมูลจะถูกตีกรอบด้วยแนวคำถามการวิจัย แต่ก็มีอิสระเต็มที่ที่จะตอบ ไม่ตอบ ยุติการสัมภาษณ์ ก็ได้

ปัญหาที่พบในการเก็บข้อมูล คือ เวลาในการสัมภาษณ์ที่อยู่ในเวลาทำงานของผู้ให้ข้อมูล ในกรณีที่มีความเร่งด่วนของงานที่ต้องกระทำ การสัมภาษณ์จะถูกขัดจังหวะบ้าง แต่ไม่มากนัก

ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาให้ความสนใจกับประชากรข้าราชการหญิงในระดับบริหาร ซึ่งจากสถิติของสำนักงาน ก.พ. 2547 ที่ปรากฏในรายงานกำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน 2547 พบว่าข้าราชการหญิงในระดับ 8 มีสัดส่วน 43.04 เมื่อเทียบกับข้าราชการชายในระดับเดียวกัน ขณะที่ข้าราชการหญิงในระดับที่ยิ่งสูงขึ้นไปยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าข้าราชการชายมาก โดยข้าราชการหญิงในระดับ 9 ระดับ 10 และระดับ 11 มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียง 27.23, 18.31 และ 16.28 เมื่อเทียบกับข้าราชการชายในระดับเดียวกัน จึงเป็นที่มาของประชากรที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ (รายละเอียดจำนวนข้าราชการ ปรากฏในภาคผนวก ก และ ภาคผนวก ข)

การเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจว่าจะศึกษาปรากฏการณ์อย่างไร การเลือกตัวอย่างเพื่อมาศึกษาจะต้องได้ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้นจริง ๆ และต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย

เมื่อผู้ศึกษาได้เลือกแนวทางการทำวิจัยด้วยเรื่องราวชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางการเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของบุคคล แนวทางนี้สามารถถูกมองได้ว่าเป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ข้อสังเกตที่แม่นยำ ใช้ทฤษฎีและกระบวนการที่ทำให้ผลการศึกษาศึกษาสามารถป้องกันอคติผู้สังเกตและส่งผลกระทบต่อผู้หญิงในทางอ้อมที่จะใช้องค์ความรู้ที่นั่นต่อไป แสดงให้เห็นว่าแนวทางนี้ให้ข้อมูลอันเกี่ยวกับความจริงและเหตุการณ์ รวมทั้งแบบแผนของสิ่งเหล่านี้ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคม อันสะท้อนถึงกระบวนการสลับซับซ้อนและความรู้สึกนึกคิดของผู้หญิง การตีความเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้หญิงในฐานะผู้กระทำทางสังคมได้อย่างก้าวผ่านพ้นเครือข่ายดั้งเดิมขององค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ไปสู่การสร้างแบบแผนใหม่ ๆ เกี่ยวกับผู้หญิงและแล้วภาพลักษณ์ทางสังคมของผู้หญิง ตลอดจนเงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ ก็สามารถถูกเปลี่ยนผ่านไป (Marie-Francoise and Chanfrault-Duchet, 1991, p. 90) ประกอบกับข้อสังเกต 5 ประการต่อแนวทางการเล่าเรื่องราวชีวิตว่า

- 1) จะต้องสนใจกับอัตวิสัยของบุคคลและการสร้างสรรค์ โดยแสดงให้เห็นว่าบุคคลสนองตอบต่อเงื่อนไขทางสังคมและโลกทางสังคมอย่างไร
- 2) จะต้องเข้าถึงประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรมของมนุษย์ ทั้งคำพูด ความรู้สึก และการกระทำ โดยผ่านทางวิธีการจัดระเบียบทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีต่อพวกเขา
- 3) ต้องเข้าไปใกล้ชีวิตสนิทสนมเพื่อเข้าไปถึงประสบการณ์ส่วนตัวของเขา
- 4) จะต้องมีความตระหนักว่าในฐานะที่ตนเองเป็นนักวิจัยพึงมีบทบาทในแง่ของจริยธรรมและการเมืองในการสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างทางสังคม ซึ่งต้องไม่กระทำการเอาใจเอาเปรียบ ไม่กดขี่และอยุติธรรม รวมถึงต้องมีความสร้างสรรค์ มีการยอมรับในความหลากหลาย และความเท่าเทียม เป็นต้น
- 5) จะต้องยืนอยู่บนฐานวิทยาที่มีรากฐานทางความคิดเกี่ยวกับความรู้ว่า ความรู้นั้นมีความจำกัดและมีลักษณะแยกเป็นส่วน ๆ จึงจำเป็นต้องอยู่บนรากฐานของการเชื่อมโยงประสบการณ์อันเป็นปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ (Plummer, 2001, quoted in Mason, 2002, p. 56) รวมทั้งข้อแนะนำในแง่ของจำนวนเรื่องราวที่ใช้ในการศึกษาวิจัยของ Bertaux and Bertaux-Wiame (1981) ในการศึกษา “Life Stories in the Bakers' Trade” ที่ได้ศึกษาเรื่องราวชีวิตของผู้คน 30 คน อันแสดงถึงชีวิตที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งก็คือ คนงานในอุตสาหกรรม Bakery และเรื่องราวชีวิตทั้ง 30 เรื่องนี้แสดงถึงความเป็นตัวแทนอันมีนัยที่มากกว่าเรื่องราวชีวิตเดี่ยว ๆ 30 เรื่อง นั่นก็คือ การที่เรื่องราวทั้งหมดเมื่อได้รวมกันแล้วได้บอกถึงความแตกต่างของเรื่องราวในแต่ละระดับ อาทิ ประวัติศาสตร์ของอุตสาหกรรมประเภทนี้ แบบแผนของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคม โดย Bertaux and Bertaux-Wiame (1981) ได้ใช้ 15 เรื่องราวชีวิตแรกในการค้นหาแบบแผนภายใต้กระบวนการตกลึกทางการวิเคราะห์ และใช้อีก 15 เรื่องราวชีวิตในการยืนยันถึงความชัดเจนในแบบแผนของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่ได้พบ พร้อมทั้งให้

ข้อสังเกตว่าการใช้เรื่องราวชีวิตเพียงเรื่องเดียว อาจก่อผลเสียหลายในเชิงการได้ข้อสรุปอันเป็นสากล หากเรื่องราวชีวิตเรื่องที่สองให้ผลที่ขัดแย้งกับข้อสรุปที่ได้จากเรื่องราวชีวิตแรก ดังนั้น การใช้เรื่องราวชีวิตหลายเรื่องที่อยู่ในบริบทเชิงโครงสร้างทางสังคมเดียวกันมาสนับสนุนข้อสรุปที่ได้ จะส่งเสริมและต่อเติมกัน ทำให้เห็นถึงองค์ประกอบของปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างชัดเจน รวมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะว่าในการวิเคราะห์ให้พยายามคิดบนพื้นฐานของความหลากหลายจากเรื่องราวชีวิตหนึ่ง ๆ สู่อีกเรื่องราวชีวิตหนึ่ง เมื่อแบบแผนหนึ่ง ๆ ปรากฏขึ้น แบบแผนนั้นอาจเป็นแบบแผนที่ชุกช่อนอยู่เบื้องหลังการเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ของสิ่งที่สังเกตพบก็เป็นได้ (Bertaux and Bertaux-Wiame, 1981, pp. 187-188)

ในการเลือกตัวอย่างสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จำแนกกระทรวงออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นกระทรวงที่มีสัดส่วนของข้าราชการหญิงมากกว่าชาย คือ หญิง : ชาย มากกว่า 60:40 ขึ้นไป กลุ่มที่ 2 เป็นกระทรวงที่มีสัดส่วนของข้าราชการที่เป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ สัดส่วน ชาย : หญิง ที่อยู่ในช่วง 40:60 ถึง 60:40 และกลุ่มที่ 3 เป็นการคัดเลือกกระทรวงกลาโหมที่มีสัดส่วนข้าราชการกลาโหมหญิงน้อยกว่าชายอย่างชัดเจน จำนวน 3 คน

โดยทำการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับข้าราชการหญิงที่อยู่ในระดับ 9 ถึงระดับ 11 จากกระทรวงในกลุ่มแรก ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน รวมจำนวน 3 คน จากกระทรวงในกลุ่มที่สอง ได้แก่ จากสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 5 คน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 1 คน รวมจำนวน 6 คน และจากกระทรวงกลาโหม ซึ่งดำรงชั้นยศนายพลหญิงจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน รายละเอียด การจัดแบ่งกระทรวงในการศึกษาคั้งนี้ ปรากฏดัง ผงก ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ค้นหาว่า ใคร คือ ผู้กระทำที่ทรงพลังในการเข้าไปกล่อมเกลียดผู้บริหารหญิง

ขั้นที่ 2 ค้นหาองค์ความรู้ในแง่ทัศนคติ ประสบการณ์ชีวิตอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้บริหารหญิงให้ความสนใจในชีวิตการทำงานอันเชื่อมโยงในเชิงการปฏิสัมพันธ์และเชิงโครงสร้าง ได้แก่

1. ทักษะคติในการทำงานและชีวิต อาทิ แรงจูงใจในการทำงาน การทำงานนอกบ้าน และภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว ทักษะในการทำงานบริหาร ข้อบกพร่องของตนเอง
 2. ประสบการณ์ในการถูกเลือกปฏิบัติ อาทิ การถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน การมอบหมายงาน การเลื่อนเงินเดือน เลื่อนระดับ เลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร การถูกเลือกปฏิบัติในชีวิตการทำงานทั่วไป การถูกเลือกปฏิบัติระดับองค์กร อาทิ การถูกเลือกปฏิบัติจากนโยบายกฎระเบียบ และวัฒนธรรมองค์การ
 3. แรงต่อต้านที่เป็นอุปสรรคทั้งระดับปัจเจก ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระดับองค์กรต่อการก้าวสู่การทำงานระดับบริหารของผู้หญิง
- ขั้นที่ 3 ค้นหาเงื่อนไขในการก้าวสู่การเป็นผู้บริหารหญิง วิธีการในการเอาชนะอุปสรรค และการเสริมสร้างโอกาสของผู้บริหารหญิง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การที่เป้าหมายการศึกษารั้งนี้ มุ่งที่การค้นหาเงื่อนไขในการก้าวสู่ตำแหน่งบริหารของผู้บริหารสตรีบนความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิงจากประสบการณ์ชีวิต โดยที่ประเด็น (Themes) จะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถทำการวิเคราะห์การให้ความหมายอันเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด การกระทำของผู้บริหารสตรี ตลอดจนระบบคุณค่าในสังคมอันทรงพลังในการมีอิทธิพลต่อประสบการณ์และแรงจูงใจ รวมทั้งได้กลุ่มเกลาต่อการที่บุคคลจะวางแผน คิดอย่างมีเหตุผล และสนองตอบต่อสถานการณ์

ผู้ศึกษาจะยึดหลักการในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ Atkinson (1998) โดยจะทำการแปลความหมายทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงอัตวิสัย ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์ประเด็น (Themes) โดยมุ่งค้นหา แยกแยะประเด็นที่ถูกกล่าวถึงซ้ำกันและตีความอย่างทะลุถึงแก่นแท้ของความหมายนั้น

การแปลความหมายเชิงทฤษฎี (Theoretical Interpretations) นักวิจัยที่ทำวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาเรื่องราวชีวิต จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการสร้างหมวดหมู่ที่แสดงถึงการจำแนกประเภทของเรื่องราวชีวิต แบ่งเรื่องราวชีวิตเป็นประเภท ๆ ซึ่งในที่นี้ ก็คือการค้นหาแบบแผนเกี่ยวกับภูมิหลัง การศึกษา สถานภาพสมรส แรงจูงใจในการทำงาน ข้อบกพร่องในตัวเอง ทักษะในการทำงานบริหาร งานบ้านและการดูแลกับการทำงานนอกบ้าน ส่วนในระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นการค้นหาแบบแผนการความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร จะพิจารณาถึงการเลือกปฏิบัติในการ

ทำงานโดยทั่วไป การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน การมอบหมายงาน การเลื่อนเงินเดือน เลื่อนระดับเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร การล่องละเมิดทางเพศและการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้บริหารหญิง และในระดับองค์กรเป็นการค้นหาการปรากฏขึ้นของการเลือกปฏิบัติจากนโยบายและกฎระเบียบระดับองค์กร วัฒนธรรมองค์กร จากนั้นจึงค้นหาความสอดคล้องกัน เชื่อมโยงกันระหว่างเรื่องราวชีวิตในแต่ละประเภท

สิ่งที่ต้องพิจารณาในการแปลความหมายเชิงทฤษฎี คือ (1) ตัวเรื่องราวชีวิตโดยจะต้องมองถึงโครงสร้างของเรื่องและองค์ประกอบว่ามีความสอดคล้องกันและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างเป็นภาพรวมกับส่วนต่าง ๆ ของเรื่องราวชีวิตที่ปูพื้นความเข้าใจไว้แล้ว (2) การพยายามค้นหามุมมองของบุคคลที่ศึกษาเรื่องราวชีวิตนั้น คือ มุมมองของนักวิจัย โดยนักวิจัยเป็นผู้ตีความประสบการณ์ของผู้อื่นผ่านทางเรื่องราวชีวิต ทฤษฎีที่เหมาะสม ก็คือ ทฤษฎีที่ขยายและทำให้ความเข้าใจชัดเจนและลึกซึ้ง

การแปลความหมายเชิงอัตวิสัย (Subjective Interpretation) มีประเด็นสำคัญ 4 ประการที่ต้องพิจารณา ดังนี้ (1) ประการแรก ไม่ตัดสินแต่เชื่อมต่อ โดยทำการค้นหาความเกี่ยวเนื่องของตัวเนื้อหาในเรื่องราวชีวิตนั้นด้วยการทำความเข้าใจต่อพัฒนาการชีวิตที่ดำเนินตลอดช่วงเวลา และมองภาพชีวิตอย่างเป็นองค์รวม เพื่อเกิดความเข้าใจต่อความหมายของชีวิต (2) ประการที่ 2 เรื่องราวชีวิตมีเนื้อหาที่อยู่ได้ด้วยตัวเองเช่นเดียวกับเอกสารหรือเรื่องอื่น ๆ ทำให้ผู้คนสนองตอบต่อเรื่องราวชีวิตที่พรรณนาถึงด้วยมุมมองของตัวเอง ผู้อ่านเอง ความหมายของเรื่องราวชีวิตอาจเหมือนกับสิ่งที่เคยได้ยิน ได้อ่านมาแล้ว เรื่องราวชีวิตให้ความหมายกับผู้คนในสังคมเมื่อได้เกิดการยั่วยุตต่อความรู้สึก กระตุ้นความทรงจำเบื้องลึกให้เกิดความตระหนักถึง มีความหมายกับบุคคลหนึ่ง ๆ เมื่อรับรู้ต่อเรื่องราวนั้น ๆ เรื่องราวชีวิตทำให้เข้าใจถึงกระบวนการทางสังคมในเชิงพัฒนาการที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการกระทำของบุคคลกับ “โลก” ที่ได้ปฏิสัมพันธ์และแบ่งปันกับผู้อื่น เรื่องราวชีวิตสะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม แบบการปฏิบัติในสังคมที่เป็นวิถีทางแห่งการชี้นำพฤติกรรมปฏิบัติและมีอิทธิพลต่อชีวิตผู้คน และสามารถนำไปสร้างเป็นกฎสากลที่ใช้ได้กับกรณีของเรื่องราวชีวิตที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (3) ประการที่ 3 คือ การที่บุคคลต่างก็เป็นครูของกันและกัน การที่บุคคลได้เรียนรู้จากเรื่องที่ได้รับฟัง ได้อ่าน บุคคลนั้นได้สอนบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับชีวิตแก่อีกบุคคลหนึ่ง ทำให้เกิดการตรวจสอบชี้แนะประสบการณ์ของบุคคลทั้งหลายว่าแตกต่างกันหรือไม่ บุคคลที่แบ่งปันเรื่องราวชีวิตของเขาแก่ผู้อื่นเหมือนกับการเป็นครูกับนักเรียน การได้เข้าสัมผัสกับเรื่องราวชีวิตของผู้อื่นเหมือนการก้าวสู่การมีความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุนต่อกัน ผู้คนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของอีกบุคคลหนึ่ง บุคคลสามารถถก

ตนเองว่าเรื่องราวชีวิตนี้มีความหมายต่อชีวิตเขาอย่างไร บุคคลสามารถถามตนเองว่า ได้เห็นอะไรในชีวิตตนเองบ้างจากการฟัง การแบ่งปันเรื่องราวชีวิต บุคคลได้เรียนรู้ที่จะบอกเล่าเรื่องราวของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วมีการเปิดใจที่จะเรียนรู้จากผู้อื่น การค้นหาความหมายจากรีวิวชีวิตของบุคคลหนึ่ง ๆ มาจากการที่บุคคลให้ความหมายกับตัวเอง (4) ประการสุดท้ายคือ การตั้งคำถามว่า “เรื่องที่ได้ฟัง มีความสอดคล้องลงตัวกับสิ่งที่เห็น หรือที่รู้เกี่ยวกับคน ๆ นั้นหรือไม่ ในกรณีที่คุณคลั่งรักกับบุคคลนั้นมาก่อน” หรือ “เรื่องที่ได้ฟังนั้น เขาเล่าเรื่องที่เขาอยากให้เป็นหรือเล่าเรื่องของคนที่เขาอยากจะเป็น” ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ “การที่เรื่องราวชีวิตนั้นเป็นเรื่องราวจริง ๆ ของเขา” นอกจากนี้ การที่บุคคลอยู่ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง เติบโต วิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา พร้อม ๆ กับการมองตัวเองในวิถีที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างออกไป และชีวิตก็มีการดำเนินต่อไปตลอดช่วงเวลา เรื่องราวชีวิตก็จะถูกบอกเล่า เขียน นำเสนอเพิ่มขึ้น ดังนั้น การแปลความหมายจึงต้องเปิดรับ ต้องยืดหยุ่น และใช้การพิจารณาเฉพาะเรื่องราวชีวิตหนึ่ง ๆ และแปลความหมายในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เพราะ “ไม่มีการแปลความหมายเรื่องราวชีวิตใด ๆ ที่ถือว่าเป็นการแปลความหมายที่ถูกต้องเพียงหนึ่งเดียว” จึงจำเป็นต้องมีทั้งการแปลความหมายเชิงทฤษฎีและเชิงอัตวิสัย เพื่อทำการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ของมนุษย์และความหมายเหล่านั้น

การมุ่งแต่จะจับเอาแต่ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ และมุ่งทำตามวัตถุประสงค์ของการนำเสนอเหตุการณ์ อาจทำให้นักวิจัยตกอยู่ในการเข้าใจผิดที่ได้ถูกยั่วยุตกหลุมพรางแห่งความผิดพลาดได้ ความกำกวมสับสนอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับนั้นไม่ได้ทำการแปลความต่อภาษาทางกาย ทำทาง การจ้องมองตา น้ำเสียง และความเร็วของคำพูด ที่แสดงถึงข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้พูดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้พูดได้พูด (Mishler, 1991, quoted in Luborsky, 1994, p. 202) จึงจำเป็นต้องทำการตัดสินใจจากการสนทนาในการสัมภาษณ์และการตีความอันสะท้อนถึงแง่มุมเหล่านั้น การค้นหาตัวอย่างในเชิงลบจะช่วยขยายความแก้อคติของนักวิจัยหรือช่วยให้นักวิจัยได้แง่มุมเพิ่มเติมที่ทำทนายต่อข้อสรุป การ “Quote” ข้อความโดยปราศจากบริบทและข้อมูลอื่น ๆ จะไม่เป็นการยืนยันต่อความเป็นจริงนั้น ๆ การกระทำเหล่านี้ จะช่วยสร้างความมั่นใจต่อการแสดงจุดยืนของนักวิจัย

หากมองว่าการตัดสินใจเรื่องราวอยู่บนพื้นฐานของความสอดคล้องของโครงสร้างกับกลุ่มของประสบการณ์ชีวิต บุคคลจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าเรื่องราวนั้นได้บอกกล่าวต่อสิ่งเหล่านี้หรือไม่ (Hummel, 1990, pp. 303-314) 1) เรื่องราวได้บอกเล่าต่อผู้ฟัง ด้วยวิถีทางที่ผู้ฟังสามารถเข้าไปยืนอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ ณ. ที่ผู้เล่าได้เล่า 2) ความสัมพันธ์ที่ได้มีการสถาปนาขึ้น

ระหว่างผู้เล่ากับสิ่งที่ได้ถูกเล่า หรือ “Object ของเรื่อง” มีความคล้ายคลึงกับความสัมพันธ์ที่บุคคลในสังคมคาดหวังจากตัวผู้เล่าและตัวผู้อื่นหรือไม่ หรือมีความสัมพันธ์คล้ายคลึงกับที่ผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับ “Object” นั้น ๆ ในลักษณะการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น 3) ผู้เล่าได้แสดงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่ปกติ และบุคลิกภาพที่ไม่แสดงความซื่อสัตย์หรือไม่ 4) เรื่องราวทั้งหมดส่งสัญญาณแห่งความจริง ผลิตความรู้สึกว่าสิ่งที่เล่ามีความเกี่ยวข้องกันแก่ผู้ฟังโดยสามารถสนองต่อความเป็นวิทยาศาสตร์ 5) การที่สิ่งที่ได้ถูกเล่า “Object” ได้ถูกบรรยายถึงในเรื่องราวนั้นสามารถเกิดขึ้นได้หรือไม่

ดังนั้น นักวิจัยต้องมีหลักการพื้นฐานอย่างชัดเจนในการตัดสินใจว่า หัวเรื่องใดจะเป็น “ประเด็น” ที่จะถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อนำเสนอ และมันจะเป็นสิ่งสำคัญในการจำกัดการใช้คำขยายที่แสดงการมุ่งเน้นต่อสิ่งหนึ่ง ๆ คำขยายอาจสร้างความเข้าใจผิดต่อผู้อ่านงานวิจัย ขณะที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและการเผยแพร่สิ่งที่เป็นความสนใจหรือความปรารถนาของนักวิจัย รวมทั้งจะต้องสนใจต่อความสอดคล้องของโครงสร้างของเรื่องราวกับกลุ่มประสบการณ์ชีวิตอันประกอบไปด้วย “ประเด็น” ต่าง ๆ ที่ร้อยเรียงกันด้วย

โดยที่ “ประเด็น” ได้แสดงถึงข้อมูลอันเป็นตัวอย่างที่รวบรวมมานั้นว่ามีความลุ่มลึก มีความเป็นมาตรฐานในการกำหนดซึ่งหมวดหมู่และคำจำกัดความเฉพาะ ในการอธิบายความหมาย ประเด็นแสดงถึงการลดทอนรูป การจัดรูปแบบอย่างง่ายของเนื้อหาที่กระจัดกระจายหลากหลายและมีความลุ่มลึกที่ผู้คนได้มุ่งเน้นอย่างแท้จริง ในการรายงานผลเกี่ยวกับประเด็นพึงควรระมัดระวังการนำเสนอที่เป็นการลดทอนข้อความตามตัวอักษรของประเด็นจากบริบทที่มันได้ถูกประกอบสร้างซึ่งความหมายของข้อความนั้น ๆ

การแปลความหมายในการศึกษาเรื่องราวชีวิตของผู้บริหารหญิง จะดำเนินการโดยพิจารณาถึงการกล่าวถึงอย่างซ้ำ ๆ กันของผู้ให้ข้อมูลและตีความอย่างทะลุถึงแก่นแท้ของความหมาย โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นในการแปลความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารหญิงว่า ประเด็นที่มีการกล่าวถึงตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปจะถูกพิจารณาวิเคราะห์ตีความ เรื่องราวชีวิตของผู้บริหารหญิงที่ศึกษาครั้งนี้ เมื่อทำการแยกแยะประเด็นของความหมายแล้วผู้ศึกษานำเสนอเงื่อนไขของเรื่องราวชีวิตที่ได้รับจากการบอกเล่าตรงกันไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง มาร้อยเรียงและสรุปเป็นแบบแผนของประสบการณ์ในการก้าวสู่ตำแหน่งผู้บริหารหญิงพร้อมทั้งให้คำอธิบายเชิงทฤษฎีแบบภาพลำดับขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังนี้

ภาพที่ 3.1
ลำดับขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูล

(10) การค้นหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ (โดยสิ่งที่ได้จากการศึกษา สามารถถูกมองในมุมมองกว้างยิ่งขึ้น ด้วยการนำเอาข้อถกเถียงในเชิงทฤษฎีต่าง ๆ มาตั้งข้อเสนอนะเพื่อสร้างเป็นทฤษฎี และเป็นแนวทางในการกำหนดและปรับปรุงนโยบาย)		
(9) การอธิบาย ① การอธิบายโดยใช้เหตุผลที่ผู้ศึกษาระบุในการสัมภาษณ์ หรือผู้ศึกษาต้องตั้งแบบแผนของข้อมูลที่มีการร้อยประสานกันแล้วนั้นออกมา เนื่องจากผู้ถูกศึกษาไม่ได้พูดออกมาตรง ๆ ② การอนุมานด้วยหลักตรรกอาทิ การพิจารณาการเกิดซ้ำ ๆ ของปรากฏการณ์หรือหาปรากฏการณ์ที่เป็นข้อยกเว้น	การอธิบาย (Explanatory Accounts)	กระบวนการ ในการวิเคราะห์
(8) การค้นหาแบบแผนความสัมพันธ์ ① เช่น การเชื่อมโยงชุดของปรากฏการณ์ ประสบการณ์กับการตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สถานการณ์กับพฤติกรรม ความเชื่อกับทัศนคติที่แสดงออกมา ② การจัดแบ่งกลุ่มย่อย ๆ เพื่อวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ที่พวกเขาสัมผัสโดยตรง		การวิเคราะห์ข้อมูลตาม Concept ที่ได้ปรับปรุงให้ มีความเป็นนามธรรมเพื่อ สร้างต้นแบบของ ความหมาย
(7) การจัดแบ่งประเภทของ Concept ใหม่		 การปรับปรุง Concept ให้มีความเป็นนามธรรม
(6) การพิจารณามิติและองค์ประกอบแล้วปรับปรุงจัดแบ่งกลุ่มข้อมูล	การพรรณนา (Descriptive Accounts)	
(5) การสรุปการสังเคราะห์ข้อมูล (โดยสรุปสิ่งที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลตาม Concept)		การวิเคราะห์ข้อมูลตาม Theme หรือ Concept เพื่อสร้างต้นแบบของ ความหมาย
(4) การจัดเรียงข้อมูลตาม Theme หรือ Concept (โดยนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาจัดเรียงลำดับตาม Concept)		 การค้นหาคำความหมาย
(3) การลงรหัสข้อมูลตาม Theme หรือ Concept (โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาลงรหัส)	การจัดการข้อมูล (Data Management)	
(2) การกำหนด Theme หรือ Concept (ในที่นี้ได้กำหนด Concept ไว้แล้ว ตามกรอบแนวคิดการศึกษา น.43)		การแจกแจง Theme หรือ Concept
(1) ข้อมูลดิบ		

ปรับเปลี่ยนจาก The Analytic Hierarchy, Spencer et., al., 2003, p. 212.

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้บริหารหญิง หมายถึง ข้าราชการพลเรือนหญิงระดับ 9 ขึ้นไป รวมถึงข้าราชการ
กลาโหมหญิงที่ดำรงชั้นยศนายพลหญิง

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งในสายบังคับบัญชาที่สูงกว่า
ผู้บริหารหญิงและเป็นผู้ที่ผู้บริหารหญิงรายงานผลขึ้นตรงด้วย

ผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งในสายบังคับบัญชาที่ต่ำกว่า
ผู้บริหารหญิงและเป็นผู้ที่รายงานผลขึ้นตรงต่อผู้บริหารหญิง

เพื่อนร่วมงาน หมายถึง ข้าราชการที่ทำงานภายในองค์การเดียวกันกับผู้บริหารหญิง มี
ทั้งที่ดำรงตำแหน่งในระดับเดียวกัน ระดับสูงกว่าและระดับต่ำกว่า โดยไม่ได้อยู่ในฐานะ
ผู้บังคับบัญชาโดยตรงหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง

การเลือกปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติต่อบุคคลอย่างแตกต่างกัน ขึ้นชอบต่อบุคคลน้อย
หรือมีอคติต่อบุคคล เนื่องจากคุณสมบัติของบุคคล อันได้แก่ เพศ สีผิว ศาสนา ความเชื่อทาง
การเมือง รวมถึงการไม่ให้ความนับถือต่อผลการทำงานของบุคคล และการระบุนความต้องการต่อ
คุณสมบัติของบุคคลในการทำงานหนึ่ง ๆ การเลือกปฏิบัติในกระบวนการการทำงานทำให้เกิด
ความไม่เท่าเทียม ทำให้สมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเกิดความเสียเปรียบ

ประเด็นทางจริยธรรม

ในการศึกษาคั้งนี้ แม้จะประสบอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษายังคง
ยึดหลักจริยธรรมในการทำวิจัยอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ มีความรอบคอบต่อการประพฤติปฏิบัติ
อย่างพึงสังวรณ์ ถือเป็นคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานวิจัยของนักวิจัยที่จะนำไปสู่เกียรติภูมิ
และศักดิ์ศรี ทำให้เกิดการยอมรับทั้งในหมู่นักวิจัยระดับประเทศ ระดับนานาชาติ และนักวิชาการ
สาขาต่าง ๆ ต่อผลการศึกษามีความเที่ยงตรง มีคุณภาพ นำเสนอสิ่งที่เป็นจริงซึ่งสะท้อนให้เห็น
ภาพของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทำให้ผลการศึกษสามารถถูกนำไปใช้เป็นแนวทางใน
การพัฒนาประเทศ คุณธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัยที่ผู้ศึกษาได้ยึดมั่นอย่างเคร่งครัด
ประกอบด้วยแนวทางปฏิบัติทั้ง 9 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541,
น. 1-13) ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ การตระหนักถึง
พันธกรณีในการทำวิจัยตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยและหน่วยงานที่ตน

สังกัด การมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย การมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต การเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย การมีอิสระทางความคิดโดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย การนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ การเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและการเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัยนั้น ผู้ศึกษาได้รับการยินยอมให้เข้าสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งวัตถุประสงค์การศึกษาให้ทราบอย่างชัดเจน ขณะสัมภาษณ์ประเด็นที่อาจสร้างความรู้สึกขัดเคือง ผู้ศึกษาได้กล่าวขออภัยต่อผู้บริหารหญิงก่อน หากจะเป็นการละเมิดต่อความรู้สึกส่วนตัวของผู้บริหารหญิง

ผู้ศึกษาไม่ละเลยการพิจารณาและตระหนักถึงวัฒนธรรม “ความเป็นส่วนตัว” ของผู้บริหารหญิง ตลอดจนเสรีภาพและความเป็นอิสระทางความคิดที่จะตอบ ไม่ตอบ ยุติการสัมภาษณ์

สิ่งสำคัญที่ผู้ศึกษาให้ความเคร่งครัดและมีอาจละเลยได้ คือ ฟังลึกเสียงผลร้ายและผลกระทบในทางลบหรือการล่วงละเมิดต่อผู้ถูกวิจัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาจึงได้ปกปิดนามของผู้บริหารหญิงและตำแหน่ง ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้ศึกษาจะใช้นามแฝง ไม่ระบุถึงตำแหน่งงาน สำหรับหน่วยงานที่ผู้บริหารหญิงได้ทำงานนั้นจะเปิดเผยเพียงในชื่อของกระทรวงเท่านั้น ประเด็นบางประเด็นที่ผู้บริหารหญิงไม่อนุญาตให้บันทึกหรือเผยแพร่จะถูกละเว้นไม่นำเสนอ ผู้ศึกษาก็มิได้ล่วงละเมิดต่อเจตนารมณ์ดังกล่าว

เทปบันทึกเสียงและเอกสารบันทึกคำสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัยระหว่างการศึกษาและจะทำลายเมื่อรายงานฉบับสมบูรณ์ได้ถูกจัดทำจนเสร็จสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปด้วยความระมัดระวังและไม่บิดเบือนผล

ความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง

สิ่งที่ถูกกล่าวขานอย่างกว้างขวางในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ก็คือ เรื่องความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง (Reliability and Validity) ความน่าเชื่อถือในการวิจัยเชิงคุณภาพ หากอยู่บนพื้นฐานญาณวิทยา “Constructivism” ที่มีจุดยืนของการเชื่อว่าไม่มีความเป็นจริงอันมีความเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยซ้ำ ๆ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบ (Replication) จึง

เป็นสิ่งที่ดูเหมือนว่ามีความไม่เดียงสา (Naïve) ภายใต้ความสลับซับซ้อนของปรากฏการณ์และผลกระทบจากบริบทรอบข้างที่มองไม่เห็น (Lincoln and Guba, 1985, quoted in Lewis and Ritchie, 2003, p. 270) และภายใต้ภาวะแห่งความเป็นพลวัตนี้ ฟิงกระทำได้แต่เพียงตระหนักว่าต้องทำวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะสนองตอบข้อโต้แย้งว่า การศึกษาไม่สามารถจะศึกษาใหม่แล้วให้ผลซ้ำซ้อนเช่นเดิม (Holstein and Gubrium, 1997, quoted in Lewis and Ritchie, 2003, p. 270)

ดังนั้น ความคิดที่จะค้นหาความน่าเชื่อถือในการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมักได้รับการหลีกเลี่ยง อย่างไรก็ตาม นักวิจัยอาจมีการใช้คำว่า "Credibility" แทน นักวิจัยมักหลีกเลี่ยงเกี่ยวกับการยืนยันต่อข้อค้นพบ ความคงเส้นคงวา หรือความไม่เป็นอิสระ (Lewis and Ritchie, 2003, p. 271) สิ่งเหล่านี้ ถือเป็นหัวใจหลักของความน่าเชื่อถือ และเป็นกุญแจสำคัญต่อการประเมินคุณภาพของการศึกษา ผู้ศึกษาต้องแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการทำงานวิจัย โดยความน่าเชื่อถือของการวิจัยจะขึ้นอยู่กับการปรากฏซ้ำ ๆ ของข้อมูลดิบดั้งเดิมและวิถีทางที่ข้อมูลเหล่านั้นจะถูกตีความ วิธีการปฏิบัติที่ดีที่สัมพันธ์กับการบรรลุความน่าเชื่อถือโดยการทำวิจัยซ้ำ ๆ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบนั้น จะต้องสนใจกับการสะท้อนภาพในแง่ของกระบวนการที่ได้มาซึ่งชุดของข้อมูลที่แสดงต่อผู้อ่านงานวิจัย (Scale, 1999, quoted in Lewis and Ritchie, 2003, p. 277)

สำหรับความถูกต้อง (Validity) เป็นสิ่งที่นักวิจัยพึงตระหนักว่าได้สะท้อนปรากฏการณ์ภายใต้การศึกษาตัวอย่างอย่างแม่นยำเช่นเดียวกับภายใต้การศึกษากับประชากร โดยความสนใจจะต้องมุ่งสู่จุดแข็งของระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกใช้ คุณภาพของการวิเคราะห์ การตีความ

นักวิจัยจะต้องตรวจสอบสิ่งต่อไปนี้ (Lewis and Ritchie, 2003, p. 274) (1) ตัวอย่าง โดยพิจารณาว่ากรอบของตัวอย่างได้มีอคติใดบ้างที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขที่ใช้ในการคัดเลือกหรือข้อคิดที่เป็นสิ่งสำคัญอันเกี่ยวข้องกับตัวอย่าง (2) การค้นหาสิ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ คุณภาพของคำถามที่เพียงพอต่อการทำให้ผู้ตอบได้ตอบอย่างมีประสิทธิภาพ ให้การมุ่งเน้นการอธิบายด้วยมุมมองของพวกเขาอย่างเต็มที่ (3) การกำหนดค่านิยาม การที่ปรากฏการณ์ได้ถูกนิยาม จัดกลุ่ม ในวิถีทางที่สะท้อนต่อความหมายที่ผู้ตอบได้ตอบ (4) การนำเสนอข้อค้นพบเป็นแม่แบบของความจริงของข้อมูลดั้งเดิมและทำให้เห็นกระบวนการวิเคราะห์ด้วย

Hummel (1990, p. 308) ได้ตั้งข้อสังเกตการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบด้วยคำถามที่มีความถูกต้อง โดยต้องเป็นคำถามเพื่อแสดงความมั่นใจว่าได้

ถูกถามโดยผู้ฟังที่มีความตระหนักต่อเรื่องราว และความเป็นจริงได้ประกอบสร้างขึ้นมาจะยืนอยู่บนพื้นฐานการยอมรับว่าจะต้องพยายามเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในอนาคต ดังนั้น การตัดสินใจว่าเรื่องเล่าหนึ่ง ๆ ที่ให้ความหมายต่อความเป็นจริงนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ถูกต้องจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับการที่ผู้คนได้ประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม องค์ประกอบอย่างน้อยที่สุดของประสบการณ์ทางสังคมของผู้คนต้องประกอบด้วยอย่างน้อย 2 บุคคล ที่แต่ละคนจะมีเป้าหมายแห่งความตั้งใจของตนเอง ได้เข้ามาปฏิสัมพันธ์กันตามที่ตั้งใจ และเกิดการซึมซับต่อความหมายของการปฏิสัมพันธ์จากความเข้าใจที่ต่างฝ่ายต่างได้มีต่อกัน ความเข้าใจจึงกลายเป็นความเป็นจริงทางสังคมของผู้คนทั้งสองนั้น (Isaak and Hummel, 1975, p. 286, quoted in Hummel, 1990, p. 308)

การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาฟังตระหนักว่าจะต้องพยายามมุ่งสู่ “Credibility” และใช้จุดแข็งของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ “Biographical Method” ในการวิเคราะห์และตีความ เพื่อให้ผลการศึกษาสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากมุมมองของกลุ่มผู้บริหารหญิงที่ได้เข้าไปศึกษา